

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
RUDNA WIELKA

1. Nazwa

Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania

1507, ok. 1850, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **GÓROWSKI**

Gmina **WĄSOSZ**

6. Współrzędne geograficzne

51°38'12"N 16°40'56"E

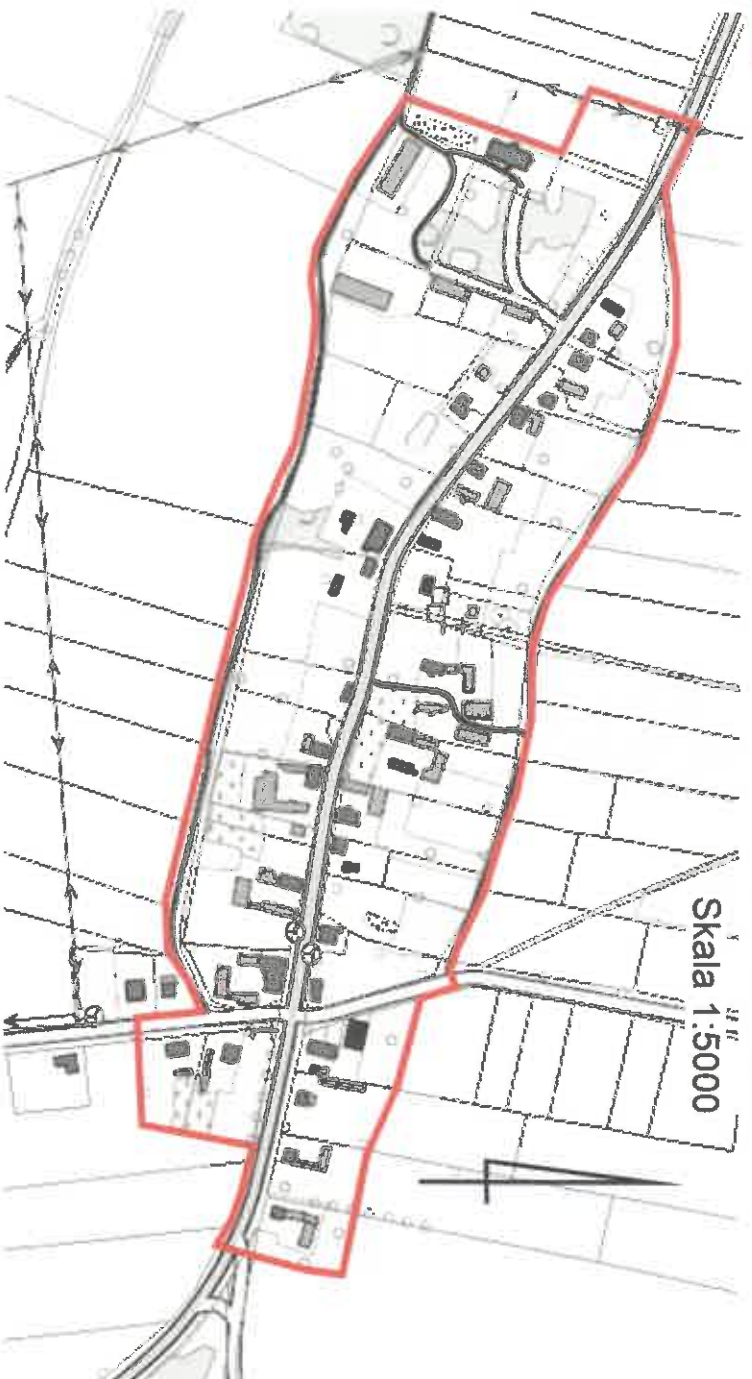
7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

4

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Poprzednie nazwy miejscowości: Reudichen (1507), Gross Raudchen (1787, 1830, 1845).

Historia wsi i dóbr: W 2 poł. XVIII w. Rudna Wielka należała do rodziny von Tschammer. Funkcjonował tu folwark pański, wiatrak oraz dom gminny. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 2 kmieci, 8 - 12 zagrodników, 9 chałupników oraz 6 rzemieślników. Wieś zamieszkiwało w tym czasie 159 osób. Około poł. XIX w. miejscowość dzieliła się na dwie części: królewską i prywatną, będącą w posiadaniu porucznika Schlipaliusa. Wówczas na jej terenie wzmiankowano folwark, 2 wiatraki, browar, gorzelnię, 34 domy i 188 mieszkańców. Rozwój wsi przebiegał w oparciu o hodowlę owiec lokalny przemysł browarniano - gorzelniany. Zespół dworsko - folwarczny w obecnej formie powstał w 2 poł. XIX w. W 1886 r. jako właściciel wymieniony jest Samuel Jaffe, w 1891 - dr Julius Haehnel i Robert Haehnel, w 1909 - Otto Schröer, Alexander von Winterfeld (1912). Ostatnią właścicielką była Elise von Winterfeld (1937).

Wieś o układzie ulicówki rozwinęła się przy drodze Szlichtyngowa – Załęcze, wschodni kraniec Rudnej Wielkiej przecina droga łącząca Wąsosz z Sułowem Wielkim. Folwark usytuowany jest w południowo - zachodniej części wsi. Zabudowa o charakterze ulicowym, budynki-rozlokowane po obu stronach drogi, kalenicami lub szczytami zwrócone w jej stronę. Zabudowania parterowe z dwuspadowymi dachami krytymi dachówką. Część budynków zbudowana z czerwonej cegły, nieotynkowanej.

Bibliografia:

- Adressbuch des Grundbesitzes in der Provinz Schlesien, Berlin 1937
- Buße S., Eisenbahnen in Schlesien, Eggliham 1989
- Knie J., Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dorfer, Flecken, Städte und anderen Orte der königliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845
- Kwartalnik Górowski 1/2003, red. Z. Hanulak, Góra 2003
- Regesty Śląskie, red. W. Korta, t. 1 (1343-1348), Wrocław 1975 ; t. 2 (1349-1354), Wrocław 1983; t. 3 (1355-1357), Wrocław 1990; t. 4 (1358-1359), Wrocław (bez daty wydania); t. 5 (1360), Wrocław 1992
- Słownik etymologiczny miast i gmin PRL, Wrocław 1984
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz, Wąsosz 2000
- Zimmermann F. A., Beytrage zur Beschreibung von Schlesien, Bd 1-13, 1786

Materiały kartograficzne:

- Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1937-1940 r.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu dworsko-folwarcznych i parku.